

СТАНОВИЩЕ
ЗА ДИСЕРТАЦИОНЕН ТРУД ЗА ПРИСЪЖДАНЕ НА
ОБРАЗОВАТЕЛНА И НАУЧНА СТЕПЕН „ДОКТОР“

Професионално направление: 2.2 История и археология

Автор на дисертационния труд: Емил Любомиров Доков

Тема на дисертационния труд: Реставрация и революция в Италия: политиката на Свещения съюз и началото на Рисорджименто (1815-1830)

Научен ръководител: проф. д-р Румен Луизов Генов

Автор на становището: проф. д-р Борислав Гаврилов Гаврилов

Емил Любомиров Доков е докторант в Магистърски факултет към Историческия департамент на Нов български университет. За рецензия в срок са предоставени дисертационен труд, автореферат към него и други документи на дисертанта Емил Любомиров Доков. Предоставените документи и материали са в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав, Правилника за неговото прилагане и Правилника на НБУ.

ОБЩО ОПИСАНИЕ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Дисертационният труд се състои от увод, три глави, заключение, библиография, бележки и приложения - документи и карти общ обем 368 стр. Използвани са източници на български, английски, италиански, френски и руски език. Общият обем на разработката е 367 страници, от които 334 страници основен текст. Списъкът с използвана литература е 13 страници и включва: 9 архивни източника, от които 3 онлайн, пет публикувани документални колекции и един (архива на Istituto per la storia dal Risorgimento Italiano – Archivio: Fondi: 2, 11, 24, 26, 31, 40, 43, 60, 96); 10 периодични издания от началото на XIX в., сред които 5 италиански вестника, 3 английски и 2 френски); 190 монографични

изследвания (78 на български и руски и 112 на английски, френски и италиански. Част от заглавията включват редки издания от първата половина и средата на XIX в., които не са достъпни у нас, а ползването им в оригинал свидетелства за езиковата подготовка на дисертанта). Обемът на приложенията е 27 страници, вкл. 4 карти.

ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА И АКТУАЛНОСТ НА ТЕМАТА

Темата за Виенския конгрес, Виенската система, Свещения съюз и т.нар. „Конгресна Европа” е една от най-изследваните теми в историографията на модерната епоха. От Доминик дьо Прад (1815) през Чарлз Уебстър, Хенри Кисинджър (1957) и Пол Шрьодер (1996), до Адам Замойски (2007 и 2014) въпросите свързани с работата на Конгреса, споровете, решенията и последиците от тях, са изследвани в най-големи детайли и интерпретирани по най-различен начин. От тази гледна точка всяка нова работа, особено на начеващ историк, е изправена пред монументалната задача да се запознае и обобщи съществуващите мнения и едва тогава да потърси (ако това е възможно) някакъв нов поглед или интерпретация. Вероятно воден от тези съображения авторът на настоящата дисертация определя като цел на своята работа: ”Основната цел на работата е: **първо**, да се създаде една напълно нова и главно детайлна и максимално широка по своя обхват представа за Виенския конгрес, да се даде израз на много нови мнения показващи неосветени и пренебрегвани аспекти от конгресната работа и да се направи една обективна оценка за значението на форума. Да се избегне клишето още в подхода, който е избран при изходните позиции към интерпретацията на конгреса (това не го разбирам напълно). . . И да се избегне характерното за миналото идеологизиране на оценката за проблема. Доколкото може да се смята, че той е бил анализиран и оценяван у нас. **Второ**, да се акцентира върху главните моменти от френския период в Италия, но от гледната точка на италианците. Той да се оцени, но обективно без някакъв предварително заложен, насочващ мотив. Да се анализират двете революционни, либерални вълни, в началото и в края на 20-те години на XIX век. Да се потърси отговор на причините за техния неуспех. И да се обобщят резултатите от ранното италианско Рисорджименто. Да се открие

приноса на основните личности вземащи участие в политическите процеси в периода на ранното Рисорджименто.”

Както се вижда, целите са много и амбициозни. Мога да претендирам, че познавам донякъде темата и историографията за Виенския конгрес и искам веднага да посоча, че заявката да „се създаде една напълно нова...представа за Виенския конгрес” надхвърля възможностите на един начеващ историк и е по-скоро израз на една похвална амбиция, отколкото реално постижима цел. Що се отнася до желанието „да се даде израз на много нови мнения показващи неосветени и пренебрегвани аспекти от конгресната работа” – това е похвално, но то императивно изисква да се познават, ако не всички, то поне най-главните разработки по темата. При прегледът на приложената библиография личи липсата на поне две от най-важните съчинения излезли през последните петнадесет години, дело на известният историк Адам Замойски, който е цитиран само с книгата си от 1987 г. „Полският път”, но не и с по-новите си изследвания *Rites of Peace, The fall of Napoleon & the Congress of Vienna*. London: HarperCollins (2007); и *Phantom Terror: The Threat of Revolution and the Repression of Liberty 1789-1848*. London: William Collins, 2014; които заедно с последната книга на Замойски - *Napoleon: A Life*. London: William Collins. (2018) биха осведомили дисертанта, че някои от нещата, които той смята че е открил са вече казани (при това, въпреки че е роден в Ню Йорк Замойски е представен в автореферата като „средноевропейски историк”). На български език по тази тема (повече или по-малко задълбочено) отношение са взимали Андрей Пантев, Петко Петков, а в последните години - Соня Хинкова, Надя Бояджиева и още неколцина, сред които и моя милост. Идеята на дисертантът „да покажем Виенския конгрес, като регулатор на дестабилизацията настъпила в Европа след извършването на Френската революция от 1789 г., и особено след Наполеоновите войни, а не като застоино действие (интерпретация остаряла и деформирана от дълготрайното и немотивираното ѝ използване)” е добра, но ми се струва, че той не е първият, който прави това на български език. В този смисъл, работата на колежата Доков има своите приносни моменти най-вече при осветляването на италианската проблематика, още повече, че познаването (предполагам) на италианския език е позволило използването на някои уникални и труднодостъпни документи. (Казвам това без да съм специалист по италианската проблематика, където скромният ми опит се

свежда до това, че бях научен редактор на превода на книгата на Пиер Милза за издателство „Рива“). Тук особено искам да открия онези моменти от Втора глава, където се търси „италианското в ероса francese” и се анализира главното противоречие настъпило, като следствие от политиката на французите – противопоставянето между якобинци и аристократи. Другият разгледан въпрос, този за Карбонерията, не само показва италианската специфика, но е и ясният израз на съпротивата срещу френското управление. Разбира се, Карбонерията има значение за организирането на първата революционна вълна през 1820г, но тя възниква именно в периода на ероса francese. Ролята на Католическата църква също е внимателно анализирана, не само по време на френския период, но и за цялото Рисорджименто. Имам известни резерви относно оценката за Конкордата от 1801 г.: „... той връща френската църква в лоното на Рим и премахва деградирано учение като галиканизма от идеологическата и религиозната среда във Франция. А Наполеон е принуден да се съобразява с Рим.” По мое мнение Конкордатът е необходим на Наполеон за да спечели на своя страна френското село, което така и не приема крайностите на дехристиянизацията от 1794 г. Но, както се казва, всеки има право на мнение и оценка.

В трета глава:”Европейският политически либерализъм и Италия” има два акцента. Първият е върху процесите, които се развиват в Италия през 20-те години и върху значението на това „мрачно” десетилетие в контекста на ранното Рисорджименто. Тук особено искам да подчертая анализът на списанието „Кончилиаторе” – символът на интелектуалната борба в периода на реставрацията. Идеите, съставляващи дебата за бъдещето на Италия, които формират политическата атмосфера в Италия са анализирани в последния параграф от трета глава. Тук специално искам да открия анализът на творчеството и обществената значимост на дейци като Алесандро Манцони, Джакомо Leopardi и Джан Доменико Романьози (стр. 274 – 8) и, не на последно място, конституционния проект на Филипо Буанароти, което е определен принос в българската историография.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

След обстойно запознаване със съдържанието на дисертационния труд и автореферата към него мога да направя извода, че те отговарят на нормативно поставените изисквания за придобиване на образователна и научна степен „доктор“. Трудът се отличава с: (а) актуалност на темата; прецизност на проучените множество трудове на други автори; (б) оригинални и от значение за професионалната общност нови и/или прецизирани дефиниции, обобщения, изводи. След запознаване с предоставените документи и публикации мога да направя извода, че те отговарят на нормативно поставените изисквания за придобиване на образователна и научна степен „доктор“: изследователската и публикационната дейност на Емил Доков (Списък на публикациите по темата на дисертацията: 1. Белгийско пробуждане. - сп. Минало, кн. 5, 2012 г. 2. Външната политика на Англия в кръгзора на Свещения съюз 1815-1830 г. - сп. Международни отношения, кн. 2, 2013 г. 3. Реквием за един кървав полски ноември. - сп. История, кн. 1, 2014 г. 4. Ефимерността на италианските „републики сестри“ и техния пряк наследник Италианската република в периода (1796-1804 г.) -. сп. История, кн. 1, 2017 г. 5. Ранното Рисорджименто – тълкувание на корените, личностите и идеологическата му наситеност. - Годишник на Департамент „История“ на НБУ, 2018 г. 6. Карбонерията – революционно общество или революционна организация. -сп. Минало (под печат) - отговарят на критериите и изискванията, посочени в Закона за развитието на академичния състав в Република България и в Правилника за неговото прилагане.

Горното ми дава основание убедено да препоръчам за дисертационен труд на тема „Рестаурация и революция в Италия: политиката на Свещения съюз и началото на Рисорджименто (1815-1830)“ на Емил Любомиров Доков да бъде присъдена образователна и научната степен „доктор“ в професионално направление 2.2 История и археология.

10.04. 2019

Проф. д-р Борислав Гаврилов